

AZ ORSZÁGOS MŰSZAKI KÖNYVTÁR KILENCVENEDIK ÉVE

Benedek Jenő

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

Kilenc évtized

Kilencven évvel ezelőtt, 1883-ban nyílt meg 100 kötet könyvvel, és 31 folyóirattal Budapesten az a könyvtár, amelyet az OMKDK nyilvános könyvtára jogelődjének, bizonyos mértékig célkitűzései megvalósítójának, hagyományai folytatójának is tekint.

A jogfolytonosság bizonyítása nem különösebben nehéz feladat. Jó forrás erre a 75 éves évforduló alkalmából /1958-ban/ közreadott jubileumi kiadvány /1/, amely kronológikus rendbe fogta a történéseket. Az 1883-ban létrehozott könyvtár a Technológiai Iparmúzeum keretei között kezdte meg működését. Első szervezeti és névváltozását az 1914-es világháborút követően akkor élte át, amikor az ország új történelmi, földrajzi és gazdasági helyzetének megfelelően számos intézmény összevonására került sor. A jogelőd fennállásának 40. évfordulóját a Technológiai Iparmúzeum és Anyagvizsgáló Intézet Könyvtára-ként, röviden és a köztudatban mint "Technológiai Könyvtár" ünnepli.

A második világháború befejezését követő időszak felgyorsult fejlődési úteme a könyvtár önállósulásának igényét is napirendre tűzi, de ezzel szinte egyidőben a szakirodalmi tájékoztatás egy másik ágának, a műszaki dokumentáció szervezeti kiépítésének felismerése is egyértelműen kialakul a műszaki közvéleményben, és az illetékes állami szervekben. Így alig jön létre az önálló Központi Technológiai Könyvtár, máris egyesül "Műszaki Dokumentációs Központ és Központi Technológiai Könyvtár" néven, az időközben létrehozott Műszaki Dokumentációs Központtal. 1952. október 1-én az intézmény elnevezését Országos Műszaki Könyvtár-ra változtatják. E név alatt ünnepli az intézmény 75. éves jubileumát, és ekkor kapja a Munka Vörös Zászló Érdemrend elnevezésű magas kitüntetést is. A hivatkozott jubileumi kiadvány arról már nem adhatott számot, hogy 1962-ben az intézmény, - minden bizonnyal tevékenységét jobban kifejező elnevezés céljából - nyeri el mai nevét.

A Technológiai Iparmúzeum Könyvtára megalakulásának kilencvenedik évfordulójáról tehát Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs

Központ elnevezés alatt emlékezik meg az OMKDK nyilvános könyvtára. Célunk ezzel a megemlékezéssel nem annyira a múlt történéseinek fellelevenítése, mint sokkal inkább az, hogy a kínálkozó alkalmat felhasználva a máról adjunk önmagunknak számot.

A mai "Országos Műszaki Könyvtár" konkrétan meghatározható feladata a tudományos-technikai forradalom körülményei között biztosítani az ipari termelés, a műszaki kutatás és fejlesztés szakemberei számára azt a hazai és külföldi szakirodalmat, amely segít megismertetni a korszerű technológiai eljárásokat, a legújabb kutatási és fejlesztési eredményeket. Irányító és a hatalmas szakirodalmi áradatban segítő szempont elsősorban azoknak a szakterületeknek az irodalmát közreadni, amelyek az ország gazdaságának szocialista szerkezetét erősítik és a gazdaságpolitikai célkitűzésekben és népgazdasági tervekben jutnak kifejezésre.

Az a társadalmi-gazdasági kép, amely kb. 100 évvel ezelőtt Magyarországon kibontakozott, az ipari forradalom korszakának képe volt. Bár az ország ipari termelésében - a malom- és élelmiszeripart kivéve - ekkor még nem a gépi nagyipar, hanem a kisárutermelés volt túlsúlyban, a 80-as évektől kezdődően a magyar ipar nagy nekilendülésre kerül sor. 1880-ban a gyárakban dolgozó munkások /110 000 fő/ az összes ipari munkásoknak mindössze 21%-át tették ki. A századforduló idején /306 000 gyári munkás/ már valamivel több mint 40%-át, 1910 körül pedig a gyári munkásság több mint a felét teszi ki az ipari munkásságnak /2/. Könyvtárunk alapításának időszakában tehát a kisipar szerepe az ipari termelésben még igen jelentős és hosszú időre konzerválódik, de az ipari forradalom hatása is jelentkezik már.

A 90 évvel ezelőtti könyvtári feladatok érzékelése érdekében idézzünk néhány sort a korabeli szaksajtó felhasználásával a megnyitás alkalmából elhangzott ünnepi beszédből: "... az intézet az iparos körök rég táplált óhajának megtestesülése, és benne alkalom fog nyilni az iskolakötelezettségen túl lévő, már a gyakorlati téren működő iparosoknak magukat továbbképezni, s tanulmányozni az ipar terén ma - a gőz és elektromosság korában - rohamos gyorsasággal felmerülő újításokat." /3/ A könyvtár állománya, - tudósít tovább az idézett szaksajtó - "az iparra vonatkozó hazai és külföldi szakmunkákból áll; feladata, hogy benne az iparosok az összes iparágak műszaki irodalmával megismerkedhessenek." /4/

Egy nyilvános műszaki könyvtár létrehozása az ipari forradalom Magyarországon kibontakozó korszakában a kor szükségletét fejezi ki éppen úgy, mint ahogyan napjainkban is tényleges társadalmi szükségletet elégít ki a jogutód, "az Országos Műszaki Könyvtár" a maga könyvtári eszközeivel, a szocialista gazdaság továbbfejlesztésének, a tudományos-technikai forradalom kibontakozásának korszakában.

Nyilvánvaló, - és erre a cikk keretében nem kívánunk kitérni - hogy az a társadalmi /állami/ támogatás, amelyet a szocialista Magyarország nyújt nyilvános műszaki könyvtárának, minőségileg más és mértékében sem vethető össze az 1945. év előtti helyzettel. A két világháború közötti politikai és hivatalos állásfoglalás nem kedvezett a könyvtár fejlődésének. Az állami támogatást olykor olyan szűkre szabták, hogy volt év, amikor állománya csupán 35 kötettel gyarapo-

dott. E válságos periodusban alakult meg a lelkes olvasókból és az ipari körök egyes képviselőiből a Technológiai Könyvtár Barátainak Egyesülete, amely a korabeli szaksajtó támogatásával valóságos társadalmi mozgalmat szervezett a Könyvtár fennmaradása és fejlesztése érdekében.

A Könyvtár életének kilencvenedik évében tehát joggal hivatkozunk hagyományokra, mégpedig olyanokra, amelyeknek ápolása, továbbfejlesztése indokolt. Es itt nemcsak a 90 esztendő folyamatra gondolunk, hanem arra is, hogy ez a könyvtár megalapítása óta a magukat szakmájukban továbbképezni akaró iparost, mestert és segédet tekintette olvasóinak, és büszkélkedhetett azzal, hogy olvasói közé tartoztak a magyar műszaki élet olyan kiválóságai és világhírre jutott egyéniségei, mint BÁNKI Donát, későbbi műegyetemi tanár, akinek emlékezetére a Gépipari Tudományos Egyesület 1957-ben "Bánki Emlékérem" néven 3 fokozatu, díjazással egybekötött, évenként kiosztásra kerülő, műszaki kitüntetést alapított, valamint CSONKA János műegyetemi tanár, a karburátor feltalálója.

Könyvtárunk
1972 - ben

A ma Országos Műszaki Könyvtára ugyancsak azt tekinti feladatának, hogy biztosítsa tudományos kutatóink, fejlesztő mérnökeink és a természetben tevékenykedő mérnökök és technikusok, valamint szakmunkások számára a szakmai ismereteik bővítéséhez, kutatási és termelési feladataik ellátásához szükséges szakirodalom kézbevételeinek lehetőségét. Az 1972. év idevonatkozó adatai azt bizonyítják, hogy a Könyvtár használói /olvasói/ többségükben abból a kategóriából kerülnek ki, amely számára 90 évvel ezelőtt a Könyvtár létrejött.

1. táblázat

A könyvtár olvasóinak megoszlása foglalkozás szerint

	Beiratkozott olvasók %	Helybenolvasók ⁵ /%	
		Könyvolvasók	Folyóíratolvasók
Mérnök-technikus	40,0	48,0	54,0
Munkás	5,0	3,3	2,2
Egyéb műszaki	5,0	3,3	2,5
Egyetemi tanszemenlyzet	2,0	0,1	8,6
Egyetemi és főiskolai hallgató	25,0	27,0	11,8
Tanulók	6,0	5,5	5,4
Egyéb	17,0	12,8	15,5
	100,0	100,0	100,0

Vannak az 1970. évről olyan felméréseink /6/, amelyek azt tanúsítják, hogy a kerek 7400 beiratkozott mérnökcolvasóból 661 fő az MTA kutatóintézetek és az egyetemi tanszékek mérnökeiből adódik.

Az 1972. év könyvbeszerzéseinek szakok szerinti megoszlása ad képet arról, hogy gyarapítási elveink igazodnak az országos távlati tudományos kutatási tervhez /7/, a konkrét termelési kérdésekhez és korunk leghaladottabb műszaki irányzataihoz.

2. táblázat

Az 1972. évi könyvbeszerzések szakok szerinti megoszlása

S z a k t e r ü l e t	Évi összes	%
Automatika, számítógépek. Kibernetika	1380	8,8
Közgazdaságtudomány	1058	6,8
Gépészet	868	5,5
Híradástechnika	814	5,2
Közlekedés	807	5,1
Tájékoztatásügy, könyvtárügy	755	4,8
Kémia	732	4,7
Fizika	712	4,5
Elektrotechnika	668	4,3
Finommechanika, műszerek	587	3,7
Építészet	538	3,4
Matematika	514	3,3
Atomfizika, atomtechnika	484	3,1
Raktározás, anyagmozgatás, csomagolás	424	2,7
Vegyipar	391	2,5
Anyagvizsgálat. Korrózió	385	2,5
Kohászat	374	2,3
Üzemszervezés, ipargazdaság	344	2,2
Vízépítés	323	2,1
Gumi- és műanyagipar	311	2,0
Energia, erőművek	286	1,8
Motorok, erőgépek	261	1,7
Üveg- és építőanyagipar	239	1,5
Tűzeléstechnika, fűtéstechnika	234	1,5
Szerszámgépek, fémmegmunkálás	234	1,5

2. táblázat folytatása

S z a k t e r ü l e t	Évi összes	%
Lexikonok, szótárak	233	1,5
Mélyépítés, ut, vasut	204	1,3
Társadalomtudomány	183	1,2
Film, foto	165	1,1
Egészségügyi technika	161	1,0
Geológia, mélyfúrás	159	1,0
Textilipar	142	0,9
Élelmiszeripar	114	0,7
Mezőgazdaság	110	0,7
Csillagászat, geodézia	104	0,7
Űrhajózás, rakétatechnika	95	0,6
Haditechnika	71	0,5
Műszaki rajz	55	0,3
Nyomda- és papíripár	46	0,3
Faipar	43	0,3
Bányászat	36	0,2
Bőripár	12	0,1
Barkácsolás	10	0,1

A könyvtár 90 év alatt megtett utjáról igen fonák képet kapnánk, ha az alapítás könyvtári tevékenységét akarnánk egybevetni a jelen leglényegesebb mutatóival. A zéróról indulva a kevés is igen sok lehet. Még a felszabadulást és az újjáépítést követő első évek adataival való egybevetés sem adna egészen hü képet. De a legutolsó 15 esztendő /1958-1972/ néhány, a könyvtári tevékenységet és szolgáltatásokat legjobban kifejező adatának egybevetése talán érdemesebb és igazabb képet nyújt az OMKDK nyilvános könyvtárának fejlődéséről és jelenjéről.

3. táblázat

Gyarapodási és állományadatok 1958 - 1972

Gyűjtemény	1958 Évi gyarapodás	1972	1958 Állomány	1972
Könyv /kötet/	8 572	15 666	157 849	318 096
Folyóirat /cim/	2 242	5 683	18 411	141 104
Fordításmásolat /db/	12 050	32 350	98 199	447 600
Osszesen	23 864	53 699	274 459	906 800

E táblázat alapján ránézésből is két következtetés vonható le:

1. 15 év alatt kb. kétszeresére nőtt az évi könyvbeszerzés, két és félszeresére a beszerzett periodikumok száma, és közel háromszorosára a fordításmásolatok évi gyarapodása. E fontos gyűjteményfeleségnél ennek különösebb magyarázata nem szükséges, különösen ha figyelembe vesszük azt, hogy gyarapítóink erőteljesen válogatnak, mutatószámok és szakmai véleményezések után döntenek a beszerzésekről. /Kivételek ez alól a fordításmásolatok, ahol a külső vállalatok, intézmények által elvégzett fordítások másodpéldányai alkotják a gyűjteményt. Nyilvánvaló azonban ebben az esetben is az, hogy a fordítások a tényleges termelési vagy kutatási érdekeket szolgálják./

2. A másik következtetés az, hogy könyvtárunk szabályszerűen megfelel azoknak a szakmai véleményeknek, amelyek szerint egy állományt többé-kevésbé kielégítően gyarapító szakkönyvtár azt 10-15 évenként megduplázza.

Nem kevésbé érdekes az a kép, amely az olvasó- és állományforgalom adatait állítja a fentihez hasonlóan egymás mellé.

4. táblázat

Olvasóforgalom

	1958	1972
Beiratkozott olvasók száma	5 635	12 842
Helybenolvasók száma	59 859	67 804
Kölcsönzők száma	23 015	58 476

Állományforgalom

	1958	1972	
<u>Helybenolvasott egységek száma</u>			
könyv	79 770	140 658	
folyóirat	56 418	87 407	
fordításmásolat	7 532	44 033	
<u>Összesen</u>	143 720	272 098	
<u>Kölcsönzött egységek száma</u>			
könyv	23 121	84 368	} csak helybenolvasásra
folyóirat	14 060	27 179	
fordításmásolat		19 595	
<u>Összesen</u>	37 181	131 142	

Nyilvánvaló, hogy nem csupán ezen összevetésekből érzékelhető mennyiségi növekedés, hanem számos egyéb, - e cikk kereteiben össze

sem fogható - minőségi változás és fejlődés jelzi a máig megtett utat.

A gyarapítás során napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap azoknak a kiadványtipusoknak a megszerzése, amelyek viszonylag gyorsan adnak hírt a műszaki haladásról. Így 1972-ben már 5012 volt a kutatási- és műszaki fejlesztési reportoknak a száma. Ezek mikromásolatban érkeztek be a könyvtárba. Növekedett az előző évekkal szemben is a cseré útján beérkezett könyvek és periodikumok száma.

A sok tizezernyi állományba vett dokumentum könyvtári feldolgozása során néhány alapvető követelménynek ma már elfogadható szinten teszünk eleget. Megvalósult a szalagszerű, folyamatos feldolgozás a könyvek mellett a folyóiratok esetében is, és torlódás ugyyszólván egyetlen munkaszakaszon sincs. A feldolgozás egyöntetűségének biztosítása, néhány különytípus katalógusa szerkesztésének egységes szemléletű irányítása céljából tanulmányok és háziszabványok készültek, amelyek gyakorlati felhasználása további lépéseket jelez a könyvtári feldolgozó munka javítása terén.

A könyvtári feldolgozás gépi megoldásának 15 évvel ezelőtt még nyomai sem voltak. Most már évek óta teljesen rendszeresen készülnek el az un. oktatási kiadványokról és az időleges értékű kiadványokról a gépi feldolgozású katalógusok, melyeket olvasóink is teljes otthonossággal használnak.

Ugyancsak nehéz volna bármiféle összehasonlítást megkísérelni az OMKDK nyilvános könyvtára jelenlegi kiadványi tevékenysége és ennek akár 15 év előtti helyzete között. 1972-ben megjelentek A Tudomány és Technika Ujdonságai című, igen népszerű ajánló bibliográfiai sorozat alábbi számai a 500 példányban, a termelésben közvetlenül foglalkoztatott szakmunkások, művezetők és technikusok számára.

- 53.sz. A számjegyzéklésű szerszámgépek
- 54.sz. A levegőszennyeződés problémái
- 55.sz. Gépipari tervszerű megelőző karbantartás /TMK/
- 56.sz. Hőrelágyuló és hőrekeményedő műanyagok
- 57.sz. Ügyvitelgépítés II.
- 58.sz. A rakodás gépítés és berendezései

A szovjet könyvek ajánló jegyzéke sorozatban a "Gyártástechnológia" c. annotált bibliográfia sorolta fel e tárgykörben a legújabb beszerzéseket. A megnövekedett igényeket jelezte az, hogy mindezekből utánnomás vált szükségessé.

Ebben az évben is megjelent /kéthavonkénti kiadásban/ az Új Könyvbeszerzések c. kiadvány, mellékletében hirt adva az év új periodikum beszerzéséről, a műszaki felsőoktatási jegyzetanyagáról és az időleges értékű katalógus- és prospektus-anyagról.

Nyomdába került a korábbiakban már említett zömükben mikromásolatú kutatási és fejlesztési jelentések 1971. évi beszerzéseit feldolgozó, hagyományos bibliográfiai résszel és számítógépes feldolgozás-

sal készített index-rendszerű kiadvány "Kutatási és fejlesztési jelentések /reportok/ az OMKDK állományában" címmel, folytatásaként az 1971-ben megjelent hasonló kötetnek.

Két évvel ezelőtt, 1970-ben készült el hagyományos módszerekkel, a Könyvtár gazdag periodikum-állományát 1945-től 1969. évi nyitással feltáró alapkatalógus 5225 tétellel és a közreadó testületek mutatójával. Most, 1972-ben közreadtuk az alapkatalógus 1969-1972. évi kiegészítését, amely közel 3000 adatban tájékoztat a címváltozásokról, a beszerzés megszűnéséről, az újonnan beszerzett főlapokról, társlapokról és mellékletekről, a raktári jelzet megváltozásáról stb. E kiadvány közreadása azért is érdemel említést, mert előállítására immár nem hagyományos módon, hanem lyukkártyás és lyukszalagos bemenettel, IBM 870 típusu dokumentum-feldolgozó berendezés /Document Writing System/ segítségével, számítógép igénybevétele nélkül történt, és a teljesen kész, tördelt szöveghasabokat is e berendezés írta ki előre kidolgozott programok alapján. E munka során fokozatosan kibontakozott egy - előre megtervezett - gépi eszközökkel segített komplex információrendszer képe, amely alkalmas lesz tetszés szerinti időközben előállított kumulációkra, különböző szempontú származékjegyzékek /pl. szakok, országok, nyelvek szerinti/ kiiratására is.

Nyomdába került a Számítástechnika-Informatika-Szervezés. Index és Bibliográfia c. kiadványunk folytatásaként az a kiadvány, amely a tárgykörökbe tartozó 1970-1972. évi könyvbeszerzéseinket tartalmazza ugyancsak számítógéppel készített index-rendszerben. Az első kiadvány, amely 1970-ig nyújtott képet a legutóbbi 2-3 év beszerzéseiről, igen kedvező fogadtatásra talált műszaki könyvtárosaink és a szakemberek körében. A most megjelenő folytatás - remélhetőleg - ugyancsak hasznos információkat fog nyújtani e szakterületek meglévő irodalmáról.

A kilencvenedik év eme "gyorsmérlegéhez" tegyük hozzá még egy régóta kísértő problémánkat. A könyvtárnak - mondhatni fennállása óta - szinte állandó raktározási gondjai vannak. 1958-ban, a jelenlegi székházba történt költözködéskor, raktáraink 1-2 évre adtak helyet az új beszerzéseknek. Azóta most 1972-ben lépett üzembe a második - kb. 80 000 kötetet befogadó - külső raktár /Nagytétényben!/, amely egy-két évre enyhített ugyan a túlszűfoltágon, de távolabb tekintő megoldást egy központi, külső raktárépület nyújthat csak. Erre vonatkozóan 1972-ben biztató tárgyalások indultak, és bár többet erről - úgy gondoljuk - még korai volna mondani, komoly remény van arra, hogy a kilencvenedik évben itt is döntő fordulatot érünk el.

A századik év elé

Az OMKDK nyilvános könyvtára megalapításának kilencvenedik évében, az 1972. év eseményeinek és eredményeinek ismeretében, figyelmünket most az elkövetkező évtizedre kell összpontosítani. A szocialista állam másként tekint az ország legnagyobb nyilvános műszaki könyvtárára, mint azt a felszabadulás előtti évtizedek fenntartói tették. A bevezetőben példaként em-

litett 35 kötetes könyvgyarapodás helyett ma évi 15 000 egységről beszélhetünk. A szakirodalom beszerzésére fordítható összeg nagyobb, mint bármelyik másik hazai könyvtárunké. Könyvtáraink fokozottabb anyagi megbecsülése jeleként, az elmúlt évben további fizetésjavításokra került sor, amely a Könyvtár szinte minden dolgozóját érintette. Most arra kell felkészülni, hogy az elkövetkező tíz évben könyvtári szolgáltatásaink igazodjanak a hazánkban is kibontakozó tudományos-technikai forradalom követelményeihez, könyvtárunk mind külső formájában, mind munkája tartalmában a legkorszerűbb legyen.

Nekünk is szólnak azok a gondolatok, amelyek az 1971-1985. közötti időszakra szóló országos távlati tudományos kutatási tervre vonatkozó minisztertanácsi határozat bevezető soraiban fogalmazódtak meg: "Társadalmunk jövőbeni hatékony fejlődése érdekében - a rendelkezésünkre álló lehetőségek keretei között - minden eszközzel és minden módon segíteni kell országunkban a tudományos-műszaki forradalom kibontakozását s az itthoni, valamint a külföldi jelentősebb tudományos-műszaki vívmányok hazai hasznosításának meggyorsítását."/7/ 1983-ban, a Könyvtár fennállásának centenáriumi évében, az ünnepi megemlékezések mellett arra is tudni kell majd feleletet adni, mit és mennyit adtunk ahhoz, hogy ez az átfogó célkitűzés minél eredményesebben valósuljon meg.

*

H I V A T K O Z Á S O K

- /1/ Az Országos Műszaki Könyvtár Jubileumi Évkönyve. 1883-1958. Bp. OMK, 1958. 274 p.
- /2/ BEREND T. Iván - RÁNKI György: A magyar gazdaság száz éve. Bp. Kossuth K. és Közg. és Jogi K. 1972. 329 p.
- /3//4/ Építési ipar, 1883.jul.1. 7.évf. 26/339.sz. p.241.
- /5/ Reprezentatív felmérés.
- /6/ SASVÁRI Györgyné: Az OMKDK 1970. évi "mérnök, technikus" olvasóinak munkahelyi összetételére vonatkozó felmérés. Kézirat. 1972. /Célprémiumos feladat/
- /7/ A Minisztertanács 1012/1972. /IV.27./ sz. határozata az 1971-1985. közötti időszakra szóló országos távlati tudományos kutatási tervről.

*

BENEDEK, J.: Ninetieth year of the Hungarian Central Technical Library /1883-1973/

The public scientific library operating within the organization of the Hungarian Central Technical Library and Documentation Centre /OMKDK/ is the legal successor and continuer of the traditions of a library established with 100 volumes of books and 31 titles of periodicals in 1833 within the framework of the Technological Museum of Industry. Ninety years ago the scope of this first Hungarian public technical library was - according to contemporary scientific journals - to ensure possibilities of continuative education for industrial experts in the era of "steam and electricity".

Table no.1 illustrates that nowadays, in the age of scientific and technical revolution, services of the public library are used by experts of technical development and industrial production for their self education and for the efficiency of their work. Another table and a short analysis of 1972 book acquisition data demonstrates how acquisition policy conforms to real production problems, to most up-to-date technical trends as well as to the long-term scientific plan of the country.

Comparison of data concerning growth and size of collections makes evident that during the last 15 years the increase of book acquisition was 100 per cent, that of the periodicals 150, of copies of translations 200, totalling 200 per cent in the whole of library stock. Similar development is to be observed by the comparison of 1972 data of readers and circulation with similar data covering a year 15 years ago. /Total stock of the library is 906 800 units in 1972./

1972 publication activity of the library, trends and results in mechanization are also outlined. The most important objectives of the next ten years are referring to the coming centenary when results of an up-to-date library will be made definable.

*

БЕНЕДЕК, Е.: Девяностый год Венгерской Центральной Технической Библиотеки (1883-1973)

Входящая в организационную структуру Венгерской центральной технической библиотеки и Центра научно-технической информации (ОМКДК) публичная научно-техническая библиотека по существу является продолжателем и хранителем традиций той библиотеки, которая начала свою деятельность в рамках Технологического музея в 1883 г. и имела в

своим фонде 100 книжных единиц и 31 журнал. По свидетельству современной профессиональной печати, задачи первой публичной технической библиотеки в Венгрии девяностых годов прошлого века определялись обеспечением возможностей повышения квалификации специалистам-практикам во все более индустриализирующейся экономической жизни страны, "в век пара и электричества".

Таблица № 1 дает представление о том, каким образом пользуются специалисты разработчики и практики промышленного производства, а также ученые-исследователи услугами публичной библиотеки в наши дни, в эпоху научной и технической революции, для повышения собственной квалификации и для большей эффективности работы. Другая таблица и ее краткий анализ, посредством данных комплектования книжного фонда за 1972 г., позволяет судить о том, каким именно образом приводятся в соответствие принципы комплектования с конкретными вопросами производства, новейшими техническими направлениями, с перспективными планами научного прогресса страны.

Путем сравнения данных комплектования за 1958 и 1972 гг. наглядно показано, каким образом возрос почти вдвое за прошедшие 15 лет книжный фонд, в два с половиной раза — фонд периодики, почти в три раза годовая выдача копий переводов, и в общем, удвоился состав фонда в целом. Подобны результаты сравнения данных читательского и фондодового оборота за те же 15 лет. (Численность общего фонда библиотеки на 1972 г. достиг 906 800 единиц.)

Затем статья знакомит с издательской деятельностью библиотеки со стремлениями и результатами механизации, и наконец, набрасывает главные направления дальнейшего развития в следующем десятилетии, указывая на 100-летие библиотеки, когда придется дать отчет о результатах деятельности современной библиотеки.

BENEDEK, J.: Die Ungarische Technische Landesbibliothek im neunzigsten Jahr ihres Bestehens /1883-1973/

Die im Rahmen des Ungarischen Technischen Landesbibliothek und Dokumentationszentrums funktionierende öffentliche wissenschaftliche Fachbibliothek funktioniert als Rechtsnachfolgerin und Fortsetzer der Traditionen jener Bibliothek, die im Jahr 1883 als ein Teil des Technologischen Industriemuseums in Budapest mit 100 Bänden, Büchern und 31 Zeitschriften ins Leben gerufen wurde. Die Aufgabe der ersten öffentlichen technischen Bibliothek in Ungarn vor 90 Jahren bestand — laut der zeitgenössischen Fachpresse — daraus, für die auf praktischem Gebiet tätigen Fachleute der stets stärker industrialisierten Wirtschaft im "Zeitalter von Dampf und Elektrizität" Fortbildungsmöglichkeiten zu sichern.

Tabelle 1 bietet eine Übersicht darüber, dass heute, im Zeitalter der wissenschaftlichen und technischen Revolution die Bibliothek von wissenschaftlichen Forschern und von Fachleuten der technischen Entwicklung und industriellen Produktion zwecks ihrer Selbstbildung und der Steigerung der Effektivität ihrer Arbeit in Anspruch genommen wird. Eine weitere Tabelle mit kurzer Analyse zeigt anhand der Daten der Buchanschaffungen im Jahr 1972 wie die Prinzipien der Bestandserweiterung an die konkreten Produktionsfragen und an die fortschrittlichsten technischen Trends unserer Zeit sowie an die langfristigen wissenschaftlichen Pläne Ungarns angepasst werden.

Durch die Gegenüberstellung der Daten der Bestandserweiterung und des Gesamtbestandes der Jahre 1952 und 1972 veranschaulicht der Artikel, wie in den vergangenen 15 Jahren die Jahresanschaffung an Büchern auf annähernd das Doppelte, an Periodika auf das Zweieinhalbfache und an Übersetzungskopien auf etwa das Dreifache gestiegen ist, während der Gesamtbestand verdoppelt wurde. Eine ähnliche Entwicklung spiegelt der Vergleich der Daten des Leser- und Bestandseinheitenumsatzes im Jahr 1972 mit jenen vor 15 Jahren. /In 1972 betrug der Gesamtbestand der Bibliothek 906.800 Einheiten./

Nach der Beschreibung der im Jahr 1972 durch die Bibliothek veröffentlichten Publikationen sowie der Bestrebungen, die EDV auf diversen Gebieten ihrer Tätigkeit einzuführen, verweist der Artikel durch die Vorzeichnung der wichtigsten Aufgaben im kommenden Jahrzehnt auf das 100-jährige Jubiläum der Bibliothek, zu welchem Anlass über die erzielten Ergebnisse der bereits vollständig zeitgemässen Bibliothek zu berichten sein wird.

